

bókarummæli

Gaman og álvara í lugarinum

Tá sjónleikurin «Skiði» hjá Steinbirna B. Jacobsen varð framfördur í 1975, sóu um 10.000 áskoðarar hann. T.v.s. at undir teimum stórt fimti framförlunum sá ein fjórðingur av Føroya fólki leikin, og hetta ger «Skiði» til ein tann best umtókt sjónleikin nakrantíð; (summir av áskoðarunum gingu tó aftur, t.d. sá ein genta, eg kenni, leikin niggju ferðir).

Grundirnar til hesa fólkaeyndu eru kanska fleiri, men høvuðsorsøkin er uttan iva tann skemti-dámur sum finst í ørtum av leikinum, og sum leikstjórin og sjónleikararnir drøgu fram í spælinum. Evnið, at lýsa gerandisdagin og korini hjá monnum á fjarfiskaflothanum, er í sjálvum sær ikki so avbera stuttligt, men tá høvuðskarmurin verður fríleturnar, so er møguleikin til staðar.

«Skiði» er býttur upp í 12 stuttar partar. Summir av ørtunum eru síðan aftur býttir upp í undirpartar, og fleiri lýsingar verða gjørdar í sama karmi, meðan onkur partur bert er ein stutt mynd uttan orð (t.d. partur X). Í hesum brotum verður fráfarin av-myndað, partur av túrinum vvir á fiskileið, hugleiðingar hjá manningini um at fara heimanífrá, hvat teir halda um politikararnar sum tosa í útvarpinum: «Forbannað nógv fyrri at hoyra hatta. Hevði hann verið her, skuldi hann verið krossfestur uppi í mastirini», sigur kokkurin. Obeinleiðis hoyra vit um strevið umborð, og um eina vanlukku sum krevur, at teir mugu sigla inn í fremm-anda havn, har manningin so fær kjans at fara í land at leita eftir posti og konu-fólki. Leikurin endar við epilógnum «Um livið umborð», har roynt verður at taka samanum, hvussu livið er umborð, og hvussu litið manningini dæmar hetta: «Hetta er vorðið

teirra starv, men fingur teir bjóðað nakað á landi, tóku teir allir við tí».

Seinasti setningur í epilógnum er: «Vit liva umborð á einum skipi millum menn». Akkurát tann reina mansverðin ger, at tankarnir hjá manningini næstan bert snúgvu seg um kvinnur í teim (eitt sindur stírvnu) einarøðunum sum teir flestu av teimum hava; antin tað so er gentan, konan ella mamman hugsa verður um.

Í fleiri føroyskum skaldsøgum fara partar av søgugongdini fram í lugarinum á skipi (t.d. í «Fastatøkum» hjá Heðini Brú og «Fiskimonnum» hjá Martini Joensen), men mær kunnugt hevur eingin fyrri Steinbjørn B. Jacobsen gjørt sjónleik úr hesum evni. Lugar fisnt ikki longur á nútímans skipum, nú eitur tað messa, men hóast hentleikarnar og tær frægari umstøðurnar, so eru spurningarnir og trupuleikarnir sum stinga seg fram mangan teir somu í dag sum fyrr.

Hóast messan er pallur í teim flestu ørtunum, so eru eisini aðrir pallar, t.d. brúgvín, koyggjan, v.m. Fyri at gera pallin einfaldari hevur høvundurin m.a. hesa viðmerking: «Messan kann vera so, at vit siggja hana samstundis, sum vit siggja, har teir sova», t.v.s. sum í gomlum lugari. Tað avmarkaða rúmið og tað avmarkaða talið av persónum býður seg fram til sjónleik.

Men akkurát tann styrking sum býr í tí av umstøðunum avmarkaða, tað at tú sleppur undan at grundgeva hjáveruna hjá teim luttakandi persónunum, gerst eisini lætt tann størsti veikleikin. Hvussu fært tú allar teir persónar, sum halda til í skipsmessuni, at spæla ein leiklut, hvussu fært tú teir allar livandi, so at eingin smokkar fullkomiliga burturimillum?

Hetta eydnast heldur

STEINBJØRN B. JACOBSEN

ikki fullkomiliga fyrri høvundin. Onkrir av persónunum eru heldur livleysir, og summar av teimum hevur tú ilt við at skilja imillum, kennir teir ikki frá tí teir siga, men bert tí navn teirra stendur við. Hetta er sjálvandi ikki nakar trupulleiki, tá leikurin verður leiktur, og tú sært, hvør sigur hvat, men er tekin um, at tann sálarfrøðisliga lýsingin av tí einstaka ikki er serliga djúptplogandi. Tá tú ert liðugur at lesa leikin, hevur tú eina kenslu av, at tú ikki hevur kunnað teg við fleiri av persónunum, teir standa ov veikir, hava ov fá eyðkennandi brøgd.

Høvundurin roynir kanska heldur ikki at gera sálarfrøðisligar sundurgreiningar, men vil fyrst og fremst lýsa skipsmannin í tí dagliga umhvørvinum heimanífrá?

Tittulin «Skiði» fær nakað alment fram bæði um grundarlagið undir tí føroyska samfelagnum og um støðuna hjá teimum

umborð, nettupp tí merkingin er so viðfevnandi, mótsett t.d. trolarin, linubáturin, o.s.f. A henda hátt gerst leikurin meira symbolskt umboðandi fyrri korini hjá stórum parti av tí føroyska fólkinum, monnum sum kvinnum, enn um titlulin hevði verið á tann heldur ítøkiliga bógvin. Hetta skal tó ikki skiljast so, at leikurin er symbolskur á tann hátt, at hann er veruleikafjarur. «Skiði» er gerandisliga realistiskur, og umhvørvið er alla tíðina trúligt.

Styrkin hjá leikinum er júst tað gerandisliga og royndin at raka prátið í messuni, meðan veikleikin er tær fáu strikurnar, sum verða brúktar til sálarfrøðisligu myndina.

P. S.: Tað eru fleiri sangir vevaðir inn í tekstin í «Skipinum», m.a. landa-plágan «Tá pabba kemur heim».

Jógvan Ísakson

 Ebba Hentze
Björns sön

«Björns sön» er heitið á tí triðju bókin, Ebba Hentze hevur skrivað. Bókin er skrivað á donskum og kom út sum ein «Dingo-bók» á forlagnum Gyldendal fyrri stuttum.

Inspiração til bókina hevur Ebba Hentze fingið úr søgnini um Snæbjørn — hvalbingurin sum fekk barn við fjóskonuni og sum noyddist at flyggja í Snæbjørnarøkur.

Bókin er prentað við stórum stavum, og long orð eru býtt sundir, soleiðis at hon er lætt at lesa hjá børnum og fólki við ringum

eygum.

Í bókinu eru fleiri myndir. Tað eru klipp, sum William Heinesen hevur gjørt. Tey eru «svørt-hvít», men í tí føroysku týðingini, sum kemur út seinri í ár, eru illustrationirnar í litum.

«Björns sön» hevur longu fingið nøkur ummæli í donskum bløðum. Og tey eru róandi. Umframt hesa bókinu hevur Ebba Hentze skrivað bókurnar um Antoniu — «Antonia og Morgunstjörnan» og «Antonia mitt í verðini».

Í dag og í morgin

Amariel Nordoy, Olivur við Neyst og Torbjørn Olsen syna fram málningar, tekingar, steinprent og kolasjur í Listaskálanum í dag og í morgin afturat — frá kl. 15 til 18. Málningin oman fyrri hevur Olivur gjørt. Hann er úr Arnafirði